

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 02.06.1962, sp. zn. Co 6/62, ECLI:CZ:OSP1:1962:CO.6.1962.1

Číslo: 57/1962

Právní věta: Zda a v jakém rozsahu náleželo do tzv. získaného majetku, tvořícího podstatu zákonného majetkového společenství (§ 22 zák. o právu rodinném), díla ve smyslu § 22 autorského zákona a majetkové nároky z práva autorského.

Soud: Obvodní soud pro Prahu 1

Datum rozhodnutí: 02.06.1962

Spisová značka: Co 6/62

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Manželství, Právo autorské

Předpisy: 265/1949 Sb. § 22 115/1953 Sb. § 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 57/1962 sb. rozh.

Zda a v jakém rozsahu náleželo do tzv. získaného majetku, tvořícího podstatu zákonného majetkového společenství (§ 22 zák. o právu rodinném), díla ve smyslu § 22 autorského zákona a majetkové nároky z práva autorského.

(Rozhodnutí obvodního soudu pro Prahu 1 z 2. června 1962, Co 6/62).

Státní notářství pro Prahu 1 určilo hodnotu čistého dědictví po zemřelém národním umělci, dále potvrdilo, že tohoto dědictví nabyli jako dědici ze zákona - každý jednou polovicí - pozůstalá vdova a pozůstalý syn a řízení o projednání dědictví prohlásilo za skončené. Protože za čas se ukázalo nové jmění v částce 428,- Kčs, byl soupis majetku doplněn a hodnota aktiv byla stanovena částkou 173 510,10 Kčs, hodnota čistého majetku částkou 169 926,73 Kčs.

Za tohoto stavu poukázal dne 2. května 1962 Český fond výtvarných umění v Praze do dědictví další částku 39 988,90 Kčs, jež tvořila hodnotu výtvarné práce zesnulého na vytvoření modelu sochy V. I. Lenina pro pomník v Karlových Varech, kteréžto dílo zesnulý nedokončil, ale které dovedl ke konci pokračovatel v díle zesnulého. Hodnota tohoto výtvarného díla činila sice brutto 47 730,- Kčs, Český fond výtvarných umění sám od ní odečetl daň z literární a umělecké činnosti 2386,50 Kčs, příspěvek

ochranné organizaci autorské 954,60 Kčs a vyplacené zálohy 4400,- Kčs, takže poukázal ve skutečnosti jen 39 988,90 Kčs.

Státní notářství doplnilo pak poslední soupis o částku 44 388,90 Kčs (tedy vlastně i o nepoukázanou částku 4400,- Kčs) a podle toho určilo celkový stav aktiv a celkový stav čistého dědictví.

V tomto rozsahu napadli rozhodnutí státního notářství oba zákonní dědici a uvedli především, že v každém případě jako nově na jevo vyšlé jmění neměla být do soupisu pojata částka 4400,- Kčs, jež byla vyplacena ještě za života zesnulého. Dále pak namítli, že i když hmotné substráty děl ve smyslu § 2 autorského zákona (zák. č. 115/1953 Sb.), které byly vytvořeny za trvání manželství tvůrce, patrně do zákonného majetkového společenství nepatří (takže musí být do soupisu pojaty plnou hodnotou), je třeba vzít v úvahu i to, že v odměně autora za jeho díla je obsažena náhrada výloh, které měl autor s vytvořením svého díla; tato náhrada pak do majetkového společenství patří (takže by měla být v soupise uvedena jen polovinou). Stížnost v této souvislosti poukázala na vyhl. min. fin. č. 340/1950 Ú. l. ve znění vyhl. č. 28/1956 Ú. l.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozhodnutí soudního notářství změnil tak, že soupis majetku doplnil nově najevo vyšlým jměním ve výši 28 117,45 Kčs.

Odůvodnění:

Především je třeba - pro správné posouzení věci - řešit zásadní otázku, zda a v jakém rozsahu náleží tzv. získaného majetku, tvořícího podstatu zákonného majetkového společenství, podle § 22 zákona o právu rodinném, díla ve smyslu § 2 autorského zákona a majetkové nároky z práva autorského.

Dílo ve smyslu § 2 autorského zákona má ovšem svojí majetkovou hodnotu. Dokud však dílo autora nebylo zveřejněno (napsaný rukopis, zhotovený obraz, zhotovená socha, nacházející se v pracovně či ateliéru umělce), nelze je oddělit od osoby autora. Jedním ze základních práv autora je právo s dílem nakládat (§ 15 písm. b) autorského zákona). Jen se svolením autora lze dílo uveřejnit, zejména je vydat nebo jinak ho užít (§ 16 autorského zákona). Tuto výlučnou doménu autora chrání zákon i jinak (§ 62 písm. d, § 63 odst. 1 autorského zákona). Bez souhlasu autora je dílo vyloučeno z právního oběhu a pro tuto svou povahu díla nemohou být předmětem zákonného majetkového společenství, i když byla vytvořena za trvání manželství. Plyne to i z ustanovení § 63 odst. 2 autorského zákona, podle kterého se po smrti autora (a teprve po jeho smrti) může ochrany osobních práv domáhat - mimo jiné - manžel zesnulého autora.

Podobně je tomu s nároky z majetkového práva autorského k dílům, která za trvání manželství byla autorem vytvořena a zveřejněna (zejména ve formě tzv. rozšiřovatelských smluv podle § 28 a násl. autorského zákona). Autorské odměny a náhrady za honorář (§ 23 autorského zákona) mají v jistém směru povahu pracovní odměny. Odpovídá tomu i úpravu exekuce na majetkové nároky z práva autorského, která je přizpůsobena některým principům exekuce na plat (§ § 58 a 59 autorského zákona). Vzhledem k tomu do získaného jmění a tím do majetkového společenství manželů nenáleží majetkové nároky z práva autorského, do dne zrušení majetkového společenství ještě nerealizované, nýbrž výlučně jen odměny a náhrady, která byly v době trvání manželství skutečně přijaty. Jestliže pak do zákonného majetkového společenství manželů nepatří hodnoty za trvání manželství ještě nerealizované, je lhostejné, že dílo bylo vytvořeno za trvání manželství, stejně jako je lhostejné, že smlouva u užití díla byla v této době uzavřena. (Srov. pokud jde o hmotné substráty děl i majetkové nároky komentář dr. Karla Knappa, Autorské právo, Orbis Praha, 1960, str. 53 až 56, jakož i, pokud jde o majetkové nároky, poznámky z gremiálních porad státních notářství, uveřejněné na str. 79 a 80 Věst. min. sprav. z r. 1962).

To pak, co bylo řečeno o majetkových právech autorských, platí nepochybně i o nárocích na odměnu ze smluv o dílo, kde nepřichází v úvahu tzv. autorská odměna (kde nejde o rozšiřovatelskou smlouvu), ale odměna podle § 457 obč. zák. Je totiž mít na zřeteli, že právě u výtvarných umělců nedochází zpravidla k uzavírání rozšiřovatelských smluv, ale na základě objednávek ať socialistického či soukromého sektoru k uzavírání smluv na zhotovení obrazu, sochy apod. Zde zpravidla rozšiřování díle nepřichází v úvahu. I když proto odměna za zhotovení takového díla není autorským majetkovým nárokem (neboť o těchto případech autorský zákon vůbec nehovoří), má odměna podle § 457 obč. zák. v tomto případě stejnou funkci jako autorská odměna podle § 23 autorského zákona.

V daném případě, jak je zjištěno z přípisu Českého fondu výtvarných umění ze dne 21. 3. 1962 a doplňující odpovědi, v dědictví po zesnulém byly nalezeny modely na vytvoření pomníku V. I. Lenina v Karlových Varech. Zesnulý na nich pracoval na základě objednávky Městského národního výboru v Karlových Varech ze dne 17. 7. 1958, učiněné prostřednictvím Českého fondu výtvarných umění. V nedokončeném díle – se souhlasem dědiců – na základě hospodářské smlouvy z 5. 8. 1960 pokračoval ak. sochař V. R. Příslušná část odměny za tuto práci byla pak poukázána do dědictví. Mělo být poukázáno 47 730,- Kčs hrubých na daň 2386,50 Kčs a příspěvku ochranné organizaci autorské 954,60 Kčs byla sražena částka 4400,- Kčs zaplacená zálohou. Poukázáno bylo proto ve skutečnosti jen 39 988,90 Kčs.

V dědictví byl tehdy hmotný substrát vytvořený na základě smlouvy o dílo. Ten, jak plyne ze shora uvedeného, do zákonného majetkového společenství nepatří. Potud postupovalo státní notářství správně, když přijatou hodnotu zahrnuje do dědictví celou. Protože však zálohy, jak se zjišťuje z dalšího přípisu Českého výtvarných umění ze dne 26. 7. 1962, byly vyplaceny za života zesnulého nepatří tato záloha, když byla za života zesnulého spotřebována (protože mezi majetkem zesnulého nebyla nalezena), do dědictví vůbec, stejně jako do dědictví nepatří odměna pracovníka v pracovním poměru, která byla spotřebována do dne úmrtí. Proto v každém případě neměla být částka 4400,- Kčs přičítána k tomu, co Český fond výtvarných umění do dědictví poukázal. Mělo proto státní notářství vycházet z částky snížené o tuto zálohu. Hrubá částka 47 730,- Kčs představuje pak, jak ze spisů plyne

- a) odměnu za model 1:50 včetně všech nákladů s jeho vytvořením spojených 16 650,- Kčs
- b) odměnu za model 1:5 v sádře včetně všech nákladů s jeho vytvořením spojených..... 22 200,- Kčs
- c) různá vydání (cesty do Karlových Var, fotografie apod.) 3330,- Kčs
- d) podíl na rozpracovaném modelu 1:3 opět včetně nákladů 5550,- Kčs

Již z této specifikace je patrné, že tu tedy nejde jen o odměnu za tvůrčí činnost autora, ale též o náhradu hotových výdajů, které, jak bylo zjištěno, byly vynaloženy za trvání manželství ze společného majetku na majetek získaný. Při rozdělování zákonného majetkového společenství je třeba podle § 27 věta první zákona o právu rodinném, aby každý z manželů nahradil to, co bylo z tohoto jmění vynaloženo na jeho majetek, který do společenství nepatří. U položky c) shora je tedy jasné, že by měla být vrácena celá do zákonného majetkového společenství a že tedy – při rovnosti podílu – do dědictví patří jen polovina 1665,- Kčs, připadající na zesnulého. Druhá polovina 1665,- Kčs do dědictví nepatří, neboť patří přímo vdově po zesnulém.

Leč i u položek a), b) a d) není tomu jinak. Vytvoření každého díla je spojeno s menšími či většími hotovými výdaji s režii. Tato režie je poměrně značná u výtvarných umělců. Musí platit nájem ateliéru, platit celý jeho provoz kupovat materiál (papír, plátno, materiál pro sochy), nástroje apod. Proto také úprava exekuce na autorské odměny obsahuje jen některé zásady exekuce na pracovní odměnu zaměstnanců; jinak byla exekuce (jak plyne z důvodové zprávy k § § 57 až 60 autorského zákona) zcela přizpůsobena odměnám zemědělců z výkupu produktů, kde je také třeba brát zřetel na to, že jde nejen o odměnu za práci, ale o také o náhradu investované režie.

A nejen v exekuci se respektuje tato dvojitá složka autorských odměn. Respektuje se i při výpočtu základu daně z literární a umělecké činnosti, kde podle vyhl. č. 340/1950 Ú. l. ve znění vyhl. č. 28/1956 Ú. l. se základ daně snižuje u sochařských děl o 50 , o ostatních děl o 25

Protože pak v žádném konkrétním případě nelze u děl § 2 autorského zákona vypočítat skutečnou režii připadající na to či ono dílo, je zásada uvedená v cit. vyhláškách spravedlivým vyjádřením poměrů hrubé a čisté odměny. Rozdíl těchto dvou položek představuje na dílo, čili výdaje, vynaložené ze společného majetku na samostatný majetek.

Protože v daném případě jde o dílo sochařské, činí i u položek a), b) a d) jejich jedna polovina skutečnou odměnu autora, druhá pak hotové výdaje. Tyto druhé poloviny by měli být vráceny do zákonného majetkového společenství a tedy - při rovnosti podílů - do dědictví patří polovina z těchto polovin. Zbývající čtvrtiny do dědictví nepatří, neboť patří přímo vdově po zesnulém. Podle toho lze částku 47 730,- Kčs specifikovat takto:

a) z 16 650,- Kčs patří do dědictví 12 487,50 Kčs

b) z 22 200,- Kčs patří do dědictví 16 650,- Kčs

c) z 3300,- Kčs patří do dědictví 1665,- Kčs

d) z 5500,- Kčs patří do dědictví 4162,50 Kčs

Do dědictví tedy patří částka 34 965,- Kčs. Od této částky je třeba ovšem 5 1aň z literární a umělecké činnosti, připadající na takto vypočtený zlomek, tj. částku 1748,25 Kčs a 2 060F:092Eříspěvek ochranné organizaci autorské, připadající opět na takto vypočtený zlomek, tj. částku 699,30 Kčs (daň a příspěvek ze zbývající části připadá na podíl vdovy). Od zbytku je třeba odečíst zálohu 4400,- Kčs.

Konečná specifikace je tedy tato:

h r u b ý c h	34	965,-	Kčs	daň
.....	1748,25			Kčs	
příspěvek		699,30		
Kčs záloha		4400,-	Kčs	
celkem		28 117,45	Kčs	

Podle toho z vyplacené částky 39 988,90 Kčs patří do dědictví 28 117,45 Kčs, zbytek je přímým nárokem vdovy ze zákonného majetkového společenství.